

Zabytkowe aleje leszczyny tureckiej *Corylus colurna* w Stargardzie Szczecińskim

Corocznie otacza się ochroną prawną pojedyncze okazy lub grupy drzew o wymiarach pomnikowych tworząc w ten sposób między innymi aleje zabytkowe. Jest to bardzo ważna forma ochrony, gdyż obejmuje nie wybrany obszar, jak w przypadku rezerwatów, lecz pojedyncze drzewa, co jest wygodne i jedynie możliwe na terenach zurbanizowanych.

Chciałbym zwrócić uwagę na zabytkowe aleje godne ochrony, składające się z okazów drzewiastego gatunku leszczyny tureckiej na ementarzu komunalnym w Stargardzie Szczecińskim przy ul. Armii Ludowej.

Aleje te tworzą drzewa o okazałych rozmiarach, jak na ten gatunek. Wśród 89 drzew leszczyny tureckiej 8 ma pierśnicę ponad 0,5 m, a jedno drzewo 70 cm. Najcieńszy okaz ma pierśnicę 20 cm, jest on wyraźnie słabszy. Wysokość drzew jest wyrównana i wynosi około 9—10 m. Przepuszczalnie drzewa te są w wieku 75—80 lat. Aczkolwiek drzewa rosną gęsto, zachowały charakterystyczny dla siebie, piramidalny pokrój koron, są raczej przysadziste niż wysmukłe. Pokrój rozłożystej korony, jej ciemna zieleń, ciekawy układ konarów, jasny pień to szczególne walory dekoracyjne leszczyny tureckiej.

Jedna aleja — główna — biegnie w kierunku wschód-zachód, druga jest boczną, równoległą do poprzedniej. Na pokrój drzew ekspozycja nie ma wpływu. Drzewa w ostatnim dziesięcioleciu owocują każdego roku jednakże w różnym stopniu obfitości. Nie wykazują uszkodzeń liści ani innych rozwojowych anomalii, które można by przypisać skażeniu powietrza atmosferycznego w mieście przemysłowym, jakim jest Stargard Szczeciński. Odpowiada to opinii, że leszczyna turecka należy do drzew odpornych na skażenia chemiczne powietrza atmosferycznego (Antypow 1979). Szczególną wartość zabytkową obu alei podkreśla fakt, iż leszczyna turecka jest drzewem w Polsce aklimatyzowanym, nie często spotykanym w parkach bądź wśród zadrzewień ulicznych.

W stanie naturalnym leszczyna turecka występuje w Azji Południowo-Zachodniej oraz w Europie Południowo-Wschodniej i Południowej. Jest składnikiem lasów mieszanych, rośnie w domieszcze z bukiem, grabem, klonem. Na Bałkanach występuje na granicy strefy leśnej, gdzie razem z leszczyną zwyczajną, z dębami *Quercus cerris* i *Q. macedonica*, z klonem tatarskim *Acer tataricum* i bukszpanem *Buxus sempervirens* tworzy zarośla na kamienistych zboczach (Sokołow 1951).

Corylus colurna jest gatunkiem ceniolubnym, najlepiej rośnie na glebach świeżych, głębokich, bogatych w próchnicę, jak również na glebach aluwialnych.

W Stargardzie Szczecińskim, wśród cmentarnych zadrzewień, leszczyna turecka znajduje optymalne warunki dla swego rozwoju, o czym

Ryc. 1. Widok alei z drzewiastą leszczyną turecką na cmentarzu komunalnym w Stargardzie Szczecińskim. — An alley with the arborescent hazel, *Corylus colurna*, in the communal cemetery in Stargard, province of Szczecin. Fot. M. Miernicki

świadczy coroczne owocowanie. Niewątpliwie aleje utworzone przez okazałe już drzewa leszczyny tureckiej na cmentarzu w Stargardzie Szczecińskim są unikalne w Polsce, a więc tym bardziej zasługują na ochronę.

Mariusz Miernicki

PISMIENICTWO

Antipow W. G. 1979 *Ustojczivost drewiennych rastenii k promyshlennym gazam*. Mińsk, Izd. Nauka i Technika, str. 215.

Sokołow S. 1951 *Derewia i Kustarniki SSSR*. Moskwa—Leninograd Izd. Akademii Nauk. T. II, str. 610.

OCHRONA PRZYRODY ZA GRANICĄ

Wychowanie i nauczanie ochrony przyrody i środowiska w Austrii

Zagadnienia ochrony środowiska wywierają znaczny wpływ na toczące współcześnie w Austrii debaty polityczne. W centrum publicznych dyskusji znajdują się sprawy dotyczące: alarmującego nasilania się w niektórych częściach Austrii uszkodzeń lasów, budowy dalszych siłowni np. na terenie naddunajskich łęgów koło Heinburga, czy też w górach oraz środków ograniczania zanieczyszczeń powietrza. Poza tym poruszane są regionalne lub lokalne problemy środowiskowe, dotyczące np: zagrożenia wód gruntowych, zanieczyszczeń środowiska przez fabryki i siłownie, czy ochrony ostatnich pierwotnych (naturalnych) części krajobrazu, dzięki obywatelskim inicjatywom i towarzystwom społecznym zajmującym się ochroną środowiska.

W okresie odbudowy po II wojnie światowej pierwszeństwo przyznawano rozwojowi gospodarczemu i materialnemu dobrobytowi społeczeństwa. Nie odgrywały wówczas żadnej roli rozważania dotyczące środowiska, zresztą w ich współczesnej formie nie były one nawet znane. Problemami wąsko rozumianej ochrony przyrody zajmowały się pojedyncze osoby lub stowarzyszenia, które swoje zadania dostrzegały prawie wyłącznie w dziedzinie ochrony gatunkowej roślin i zwierząt. W Austrii dopiero w latach 70-tych rozwinął się szeroki ruch na rzecz ochrony środowiska. Problemem zapalnym stały się przede wszystkim przygotowania do uruchomienia pierwszej austriackiej elektrowni atomowej w Zwentendorf koło Wiednia. Dyskutowane w tym okresie szeroko na całym świecie zagrożenia związane z wy-